

Holland Festival '75

Clavecimbel-recital I
Alan Curtis

donderdag 5 juni 1975 – 20.15 uur
Den Haag – Diligntia

Clavecimbel-recital I door Alan Curtis

programma

Louis Couperin
1626–1661

Suite in g kl.t.

Prélude
Allemande
Courante
Passacaille
Chaconne

François Couperin
1668–1733

Dix-huitième ordre uit het 'Troisième livre' (1722)

Allemande La Verneuil
La Verneüllète
Sœur Monique
Le Turbulent
l'Atendrissante
Le Tic-toc-choc ou les Maillotins
Le Gaillard-Boiteux

Armand-Louis Couperin
1727–1789

Uit het 'Premier livre' (1754)

l'Affligée
l'Arlequine ou l'Adam

pauze

Jacques Du Phly
1716–1789

Uit het 'Troisième livre' (1758)

La Forqueray
La Debelombre

Claude-Bénigne Balbastre
1729–1799

Uit het 'Premier livre' (1759)

La De Caze (Ouverture)
La d'Héricourt
La Courteille
La Lugeac

'L'art du clavecin' is een der fraaiste scheppingen en beste karakterisering van het Franse muziekgenie geweest. Deze meer dan anderhalve eeuw lang bloeiende kunst, van omstreeks 1625 tot 1790, benaderde het clavecimbel op een enige manier in Europa: de Franse deugd, de twee-eenheid van distinctie en gratie, voorbeeld en voorwerp van bewondering voor de andere naties, tekende zich bijzonder af in het spel op dit instrument, dat zij omtoverde tot 'clavecin'. Deze voorname wat gestrenge charme, Frans geheim, bleef de 'constante' in de cultuurontwikkelingen van die lange periode. Geboren aan het hof, deelde zij zich later mee aan de aristocratische burgerij. De hoofdrol in de opvoering hiervan op het muzikale toneel was toebedeeld aan de familie Couperin, waarvan drie generaties vandaag zich voor het voetlicht voorstellen.

Louis Couperin, zelf nog jong, musicerend voor en met zijn geniale Seigneur, de toen nog geen twintig jaar tellende Lodewijk XIV, voerde omstreeks 1655-'60 de ingehouden, hoofs-koele charme van zijn leermeester Champion de Chambonnière over naar meer prachtlievendheid, een voorspel op het nieuwe Versailles, — dat hij zelf overigens alleen in ontwerp heeft mogen zien, omdat hij op de drempel, in 1661, stierf. Zijn muziek is het hoogtepunt van de vorstelijk voortschrijdende, waardige maar diep doorleefde dans, welke kunst hij en zijn koning zo bijzonder beheersten. De meest opvallende delen van zijn suites zijn de opening, een op luitmanier arpeggiërende, alleen bij hem zo voorkomende *prélude*, en de statige *passacaille*.

Meer dan zestig jaar later, in 1722, gaf zijn oomzegger François Couperin, zijn derde boek 'pièces de clavecin' uit. Men was toen in de Régence-periode, tussen Lodewijk XIV († 1715) en Lodewijk XV. Het rococo is in volle gang, en het domein van de distinctie en gratie heeft zich van de dansbeweging zelf verlegd naar de versiering ervan, de 'graces': van hofdame is de versiering tot koningin geworden. Bovendien heeft de dans op het clavecin zich verbonden met de oude Franse voorliefde tot toonschilderingen. 'Sœur Monique' is wel een der meest sprekende voorbeelden.

Echter, bij alle echt-Franse gevoel voor maat, schuwt hij doorwrochttheid en soms nog sterke barokke verwickelingen noch de oude grootse allure.

Bij zijn jongere achterneef, Armand-Louis Couperin, zoals alle meer belangrijke leden van de familie organist aan de Saint-Gervais, heeft deze stijl plaats gemaakt voor een eenvoudiger, homofoner en gemakkelijker melodisch musiceren: weergave van een andere levensstijl, die Europa na 1750 veroverde. Terwijl het Classicisme in zijn pure gedaante een streng gelaat vertoonde — zoals in de opera te Wenen, die weer tot drama hervormd werd —, leidde zijn streven naar eenvoud elders, in samenhang met het Louis XVI en met de eveneens sterk opkomende Romantiek, naar een meer vormelijk-galante stylering en een meer oppervlakkige gevoeligheid. Dit is het geval met de clavecin-muziek van die tijd. Het programma verenigt drie meesters van het clavecin die hun werken uitgaven in de jaren '50: naast Armand-Louis Couperin, Jacques Du Phly en Claude-Benoît Balbastre. Nog meer dan bij François Couperin en Rameau werpen ze zich op karakter-schetsjes. Daarbij tonen ze, dat, na de 'guerre des bouffons', de Italiaanse stijl weer sterker in de Franse muziek is binnengedrongen.

Jacques Du Phly was gevierd als de grootste virtuoso op het clavecin. Onder al zijn collega's was hij de enige die niet tevens het orgel bespeelde, met opzet, 'om niet mijn handen te bederven', — daarmee zich aandienend als een voorloper van het latere specialisme. Hij leverde met zijn derde boek clavecin-stukken zijn meesterwerk. De schets 'La Forqueray' betreft, onder de vele muzikale dragers van die naam, zijn collega-claveciniste Marie-Rose Forqueray, de vrouw van een andere Forqueray, haar achterneef Jean-Baptiste-Antoine, organist en violist. Claude-Benoît Balbastre, afkomstig uit Dijon, zoon van de organist van de kathedraal aldaar, vereert in het eerste werkje 'La De Caze' zijn beschermheer De Caze, een 'fermier général', die hem naar Parijs gehaald had, om voor hem te musiceren.

Met Louis-Claude d'Aquin vormden deze meesters de 'fine fleur' van de meesters van een instrument, dat, in de dagen van de opkomende pianoforte, te Parijs nog een eerste rang bekleedde in de galante sociëteit.

De diepe gronden missend van de ouderen, Chambonnière, Louis en François Couperin, De Grigny en nog van Rameau, en daarmee ook minder universeel-belangrijk, zijn zij toch echte meesters, die met hun beste composities Frankrijks

clavecin-kunst als laatsten illustreerden, en blijvende bekendheid verdienen.

mei 1975

Pieter Fischer

Alan Curtis

Alan Curtis, professor aan de Universiteit van California, in Berkeley en directeur van het Collegium Musicum aldaar, is zeer bekend geworden door zijn concerten, lezingen en grammofoonopnamen van barokmuziek.

Hij treedt veelvuldig op in Amerika, maar maakt ook regelmatig tournees door Europa, waar hij o.a. optrad in recitals en radio-uitzendingen in Engeland, Nederland, Duitsland, Zweden, Oostenrijk en Italië.

Alan Curtis werd in Michigan geboren en ontving zijn eerste pianolessen van Ernst Victor Wolff en Soulima Strawinsky. Van 1957-1959 werd hij met behulp van een Fulbright-beurs in staat gesteld om in Amsterdam bij Gustav Leonhardt clavecimbel te studeren.

Alan Curtis is tevens een bekend musicoloog en verzorgde de uitgave van Sweelincks 'Keyboard Music', alsmede Louis Couperins 'Pièces de clavecin' in een tweede herziene uitgave.

Tevens werkte hij mee aan de herziene versies van Monteverdi's 'L'Incoronazione di Poppea' en Cavalli's 'L'Erismena'.

UTRECHT

STADSSCHOUWBURG

UTRECHT

13, 16, 17, 18, 19 en 20 juni 1975

aanvang 20 uur

"SEELEWIG" (1644)

*Singspiel van Sigmund Gottlieb Staden
Op tekst van Georg Philipp Harsdörffer*

Opnieuw uit de eerste druk uitgewerkt voor de wereldpremière in het
Holland Festival 1975

uitvoerenden :

vocalisten Dieuwke Aalbers
Marius van Altena
Harry Geraerts
Michiel ten Houte de Lange
Harry van der Kamp
Jard van Nes
Adinda de Nijs
Marianne Schade
Arthur Schildmeijer

acteurs Theo de Groot
Trudy de Jong
Bart Kienen
Johan Ooms

continuo-ensemble

muzikale leiding Marius van Altena, Frans de Ruiter,
Kees Vellekoop
regie: Eddy Habbema
decors en kostuums Rudolf Corens
productieleiding Tineke van Bijlert en Frans de Ruiter

Kaartverkoop : plaatskaarten zijn verkrijgbaar

- bij de stadsschouwburg vanaf 2 juni tussen 10 en 15 uur ;
- telefonisch bij de stadsschouwburg tussen 11 en 15 uur (tel. : 030 - 31 02 41) ;
- bij de firma Wagenaar, Oude Gracht 109, Utrecht (tel. : 030 - 31 05 57) ;
- op de avonden van de voorstellingen vanaf 19 uur aan de kassa van de stadsschouwburg, indien nog voorradig. - Prijzen : f 10,50; CJP : f 5,25.

UTRECHT

STADSSCHOUWBURG

UTRECHT